
INGEBOEKT

Taal

J. Daan, K. Deprez, R. van Hout, Jan Stroop : *Onze veranderende taal*, Utrecht/Antwerpen, Het Spectrum, 1985, Aula pocket 757, 199 blz., 295 fr.

D. Paulissen, A. Sturm, W. Zonneveld : *Taal, Bulkboek-bijlage najaar 1986*, Barneveld, B.D.U. b.v., 63 blz. (Bestellen : B.D.U. b.v. H. Ansink, Postbus 67, 3370 AB Barneveld.)

Allebei aanraders zonder meer. Om geboeid en met veel genoegen te lezen. Om allerlei weetjes over taal uit te halen. Die je dan in gesprekken kan gebruiken om te laten horen dat je niet voor niks leerkracht Nederlands bent. En -natuurlijk ook- om informatie en teksten uit te halen voor lessen taalbeschouwing.

Onze veranderende taal is bedoeld als introductie in verschijnselen van taalvariatie en taalverandering, historisch, geografisch en sociaal.

In het eerste hoofdstuk ("Wat zijn taalvariëteiten?") heeft men het o.m. over : overeenkomsten en verschillen tussen talen, taalgrenzen en politieke grenzen, het ontstaan van taal en talen, regionale en sociale taalvariëteiten, de statusverandering van variëteiten (van dialect/sociolect naar standaardtaal).

Hoofdstuk twee behandelt hoe taalvariëteiten functioneren.

Wat zijn de functies, oorzaken, gevolgen van het ontstaan, het in stand houden en verdwijnen van taalverschillen? Wat bepaalt de gebruikte taalvariëteit in een gesprek? Hoe fungeren taalverschillen als herkenningstekens van sociale kenmerken en categorieën?

Wat is de invloed van leeftijd, sexe, sociale klasse, geografische ruimte op het taalgebruik?

Hoofdstuk drie ("Hoe functioneren taalvariëteiten en etniciteit?") is het verhaal van drie autochtone minderheden in het Nederlands taalgebied : de Friezen, de Vlamingen en de Surinamers. Het accent ligt op Vlaanderen 'omdat de Vlamingen haast 1/3 van de Nederlandssprekenden uitmaken'. De lezer krijgt hier een helder overzicht van hoe de communautaire problemen in België zijn gegroeid. Brussel komt aan bod, het Belgisch-Nederlands, de rijksgrens als taalgrens en de Nederlandse Taalunie.

Het vierde hoofdstuk tenslotte schetst hoe taalvariëteiten worden

onderzocht. Het is vooral nuttig voor degenen die zich tot dat onderzoek aangetrokken voelen en minder bruikbaar voor het mto.

Wat ikzelf van dit alles ondermeer heel bruikbaar vind, is :

- het hoofdstukje over de Vlamingen;
- het deel over regionale en sociale taalvariëteiten;
- de bladzijden over het Belgisch-Nederlands (dat op een aantal vlakken wordt vergeleken met het Noord-Nederlands);
- de bladzijden over hoe onze standaardtaal ontstaan is.

Niet dat wat hierover in O.V.T. verteld wordt allemaal nieuw is, maar je krijgt het wel eens voorgeschoteld in een gestructureerd en samenhangend geheel. Een aanleiding voor mij om een aantal lessen i.v.m. het Nederlands (zesde jaar) eens te herwerken en er een deel aan toe te voegen over de verschillen tussen Noord- en Zuid-Nederlands.

Is O.V.T. ernstig, wetenschappelijk en (dus) eerder voor de leerkracht bedoeld, Taal is speels, olijk en het zal niet alleen de leerkracht maar ook de leerlingen aanspreken - voor deze laatsten is het trouwens geschreven.

Taal is minder diepgaand, minder gestructureerd ook dan O.V.T., maar gevarieerder.

Er zijn 39 verschillende stukjes van gemiddeld één bladzijde. Ze staan onafhankelijk van elkaar. Stukjes over hetzelfde onderwerp worden gegroepeerd.

Waar ze over gaan ? Over waar het Nederlands vandaan komt, de taal van de Middeleeuwen, hoe talen elkaar beïnvloeden, mannentaal en vrouwentaal, jeugdtaal, taalnormeringen, woordenboeken, converseren met een computer, kindertaal, taalstoornissen door hersenbeschadigingen, enz.

Wat Taal zo amusant en luchtig maakt, is de aanpak. Die blijkt vaak al uit de titel : "Alsof er iemand met een platte schop over stoeptegels schuurt." (over de moeilijkheden van dialectsprekers op school), "Frusto's, Popi's en Brillo's" (over jeugdtaal), "De dikke als scheidsrechter" (over het Van Dale woordenboek), "Het pijnste plekje" (over kindertaal). Maar daar houdt het niet mee op. In de teksten zelf ontbreekt de humor allerminst en niet zelden vertrekt men van nieuwsgierig makende voorbeelden of situaties die de lezer de tekst insleuren. Vóór die het goed en wel beseft, is hij er ook uit trouwens.

De moeite waard dus. Alleen een beetje jammer dat aan veel dingen te merken is dat dit Bulkboek voor een Nederlands publiek bestemd is. Aan het stukje over groepstaal van jongeren bijvoorbeeld. Van de gegeven voorbeelden klinkt er mij geen enkel 'Vlaams' in de oren. Of aan het stuk over 'Vlaams' en 'Nederlands'. Alleen de titel al : 'Anders, niet minder' - en daarmee doelt men duidelijk op het Vlaams. Maar daar komen we wel overheen. Dat weegt niet op tegen het plezier dat ik aan dit Bulkboek beleefd heb. Teveel om voor mezelf te houden. Dat gaan mijn leerlingen nog ondervinden.

O ja, weet jij waarom de Nederlanders patat zeggen en wij friet ? Of wat pijpetuitjes zijn ? Ik weet het. Ik lees Bulkboek.

Chris Cuyves, Herenboslaan 34, 2578 Koninghshooikt